

De Vlaamsche Toponymie in 1931

door H. J. VAN DE WIJER,
Professor aan de Universiteit te Leuven.

Het schijnt wel dat in den loop der laatste jaren de toponymische bedrijvigheid in Vlaanderen stilaan vaste vormen is gaan aannemen, zoodat het haast overbodig voorkomt, in dit voorafgaand synthetisch overzicht, telkens weer te gaan vermelden de verschillende tijdschriften en organismen, die zich op het gebied van de studie der plaatsnamen bijzondere verdiensten hebben verworven.

Wij wijzen dan ook maar even, en zeer beknopt, op den stillen, maar rusteloozen, arbeid van de *Kon. Commissie voor Toponymie en Dialectologie* (1) en inzonderheid op het V^e deel van haar *Handelingen* (1931), waarin, naast het jaarlijksch bibliographisch overzicht (Nr. 12), van Vlaamsche zijde in hoofdzaak dienen vermeld te worden de studie van J. LINDEMANS over de planten in de Z.-W.-Bra-

(1) Over de *Handelingen* der vorige jaren en de werkzaamheden van de Commissie worde nog verwezen naar :

W[EHRENS], D. *Eig. Volk* III (1931), 41-42.

WIJER, H. J. VAN DE. *Vla. Top. Ver., Med.* VII (1931), 14-15, 40, 63-64.

X. *Brab. Folkl.* X (1930/31), 383.

X. *Brab. Folkl.* XI (1931/32), 192.

X. *E. S.-Br.* XIV (1931/32), 312.

X. *N. Taalg.* XXV (1931), 111.

X. *T. en L. Tilb.* XIX (1931), 72.

bantsche toponymie (Nr. 30) en de zeer leerrijke mededeeling van J. CUVELIER over de betrekkingen van de in 1886 door Min. THONISSEN ingestelde Spellingcommissie met de verschillende diensten van het Rijksarchief (Nr. 66). Uit deze laatste bijdrage blijkt eens te meer, dat deze Commissie haar taak zeer ernstig had opgevat en dan ook in geen deele de administratieve afstraffing verdiende, welke haar vanwege de totaal onbevoegde *Commission centrale de statistique* te beurt viel.

Bij gewilde blindheid hebben echter « kaars en bril » bij de officieelen in 1894 al even weinig gebaat als in 1927-1931 (1).

Onder de bijdragen van de Waalsche leden der Commissie, wenschen wij vooral de aandacht te vestigen op de studie van J. BASTIN over de tweetalige plaatsbenamingen in de streek van Eupen-Malmédy (bl. 95, voetnota 1), welke ook voor de Vlamingen, met het oog op analoge verschijnselen aan de Vlaamsch-Waalsche taalgrens, van belang zijn.

Het onherstelbaar verlies, dat de Vlaamsche toponymie in het afgelopen jaar door het afsterven van K. DE FLOU († 27 Juni 1931) heeft ondergaan, werd reeds in het laatste deel der *Handelingen* op passende wijze gememoreerd (2) : na de buitengewone inspanning, die hem toeliet in zijn laatste levensjaar twee nieuwe deelen van zijn levenswerk te voltooiën, begaf den 78-jarige zijn spreekwoordelijk geworden werkkraft middenin het drukke werk der voorbereiding van het XIIe deel.

(1) Door tusschenkomst van de Commissie werd intusschen nog een propagandabrochure uitgegeven en op zeer ruime schaal verspreid (o. a. bezorgd aan al de gemeentesecretarissen en schoolbestuurders van het Vlaamsche land).

Wat de bevoegdheid betreft van de in 1895 oordeelende en veroordeelende leden van de Centrale Commissie voor de Statistiek, worde verwezen naar onze lezing in de Kon. Vla. Academie (zie *V. en M.* 1931, 24, voetnota 1).

(2) Zie ons « In memoriam » in *Hand. Com. Top.* V (1931), 15-31.

Wij zullen hier alleen nog maar herhalen, dat wij het aandenken van den noesten werker in eerbiedige vereering zullen bewaren en steeds met dankbaar ontzag zullen blijven opzien tot het grootsche werk, dat door hem werd tot stand gebracht (1).

Tevens begroeten wij met diepe vreugde het nieuws, dat te Brugge onmiddellijk iemand werd bereid gevonden om het zware werk der uitgave van het persklare materiaal (waarschijnlijk nog vier verdere zware deelen) op zich te nemen : wij wenschen den jongen archivaris Dr. J. DE SMET van harte geluk om deze daad van piëteit en wetenschappelijke offervaardigheid, die gansch West-Vlaanderen tot eere strekt (2).

Onder de tijdschriften, die bij voortduring hun belangstelling aan de toponymie hebben gewijd, wezen hier nogmaals met eere vermeld : de *Bijdragen tot de geschiedenis*, die geregeld historisch materiaal (vooral uit cijnsboeken) ten gerieve der toponymisten publiceeren, *Biekorf*, met geregelde bijdragen van de hand van A. DASSONVILLE en J. DE LANGHE, en *Eigen Schoon & De Brabander*, dat sedert jaar en dag op toponymisch gebied de aandacht van het groote publiek heeft weten gaande te maken.

Voorts wenschen wij nog met groote voldoening te wijzen op de vele historische bijdragen en monographieën,

(1) Bij meer dan een gelegenheid werden de ongeëvenaarde verdiensten van DE FLOU in het licht gesteld ; wij vermelden hier nog :

RED. *Biek.* XXXVII (1931), 220.

GOEMANS, L. K. V. A., V. en M. 1931, 686-87.

LOOTEN, C. — Karel de Flou. *Com. Flam. Bull.* 1931, 439-43.

SABBE, M. K. V. A., V. en M. 1931, 732-33.

SMET, J. DE. *Rev. Phil.* X (1931), 905-06.

STRUBBE, E. J. *Em.* LXXIV (1931), 243-47.

VERCOULLIE, J. K. V. A., V. en M. 1931, 745-46.

X. D. *Wa. B.* XXXI (1931), 76.

X. *Eig. Volk* III (1931), 67.

(2) Zie hierover K. V. A., V. en M. 1931, 738-39.

waarin meestal aan de toponymie volledig recht mocht wedervaren ; dit stellig niet in geringe mate ten gevolge van de belangstelling, die talrijke oudheidkundige vereenigingen aan deze wetenschap (al is het niet altijd op streng-wetenschappelijke wijze) sedert geruimen tijd hebben betoond (1).

En, last not least, waar reeds vroeger de verheugende samenwerking tusschen plaatsnamen- en dialectstudie werd aangestipt (2), wordt hier graag vermeld hoe in de twee verschenen nummers van de *Nederlandsche dialect-atlassen*, die onder de kundige leiding van Prof. E. BLANCQUAERT worden uitgegeven (*Klein-Brabant* en *Zuid-Oost-Vlaanderen*), niet alleen op de meest secure wijze de plaatselijke uitspraak van de Vlaamsche gemeentenamen wordt medegedeeld, maar ook nog voor ander toponymisch materiaal (o. a. wijk- en waternamen) wordt gezorgd.

Door de *Vlaamsche Toponymische Vereeniging* (3) ten slotte kon het tweede nummer der *Monographieën* (nl. de Toponymie van Varsenare door J. POLLET) voor den druk worden klaargemaakt, zoodat ook deze reeks thans onafgebroken zal worden voortgezet.

Ook aan de *Toponymica* werd voortgewerkt, eenerzijds door het overnemen van een reeks bijdragen over « Brabantsche plaatsnamen » (Alsenberg, Anderlecht, Assche),

(1) Bijdragen als deze van L. J. M. PHILIPPEN (zie Bibl. 1930, Nr. 4 en Bibl. 1931, Nr. 9) zullen stellig in dezen een werking ten goede uitoefenen.

(2) Zie *Hand. Com. Top.* V (1931), 240-41.

(3) Over de V. T. V. en haar publicaties moge men verder naslaan :

D., S. — Trois collections scientifiques néerlandaises. Dialectologie, Toponymie et Folklore ; la part du Westhoek. *Lion Flandre* 1931, 39-44.

LOEY, A VAN. *Rev. Phil.* X (1931), 341-42, 769, 1244-45.

W[EHRENS], D. *Éig. Volk* III (1931), 209-10.

vroeger door J. LINDEMANS in *Eigen Schoon & De Brabander* uitgegeven, anderzijds door de uitgave van het « Cijnsboek van Duyst » door J. LINDEMANS en E. VANDER LINDEN (1).

Naast de publicatie der *Mededeelingen* en het verder aanleggen van gewestelijke glossaria op historischen grondslag, werden voorts nog, snel na elkaar, twee drukken bezorgd (2^e tot 6^e duizend) van « Onze Vlaamsche gemeentenamen in moderne spelling », nadat vooreerst dezelfde moderne lijst op 60.000 exemplaren in *Toerisme*, het verdienstelijke orgaan van den Vla. Toeristenbond, was verschenen.

Aan de propaganda ten gunste van het gebruik der moderne plaatsnamenspelling werd overigens, heel het jaar door, een niet gering aandeel der werkzaamheid geschonken (2).

(1) Intusschen verscheen : ULRIX, E. en PAQUAY, J. — Zuidlimburgsche plaatsnamen (TOPONYMICA, IV). *Leuven-Brussel*, 1932.

(2) Inlichtingen dienaangaande vindt de belangstellende lezer reeds in *Hand. Com. Top. V* (1931), 238 en 239 (voetnota 1).

Intusschen werd de toetreding ingewonnen van al de vooraanstaande Vlaamsche wetenschappelijke en cultureele verenigingen (32 in aantal), van de « Belgische vereeniging voor aardrijkskundige studies » en de « Société belge pour le progrès des études philologiques et historiques » en werd de lijst nog overgedrukt in het tijdschrift « Lenteweelde » en in « Arbeiderstoerisme », het orgaan van den Arbeiderstoeristenbond. Ook werd systematisch geageerd op de Vlaamsche tijdschriften en dag- en weekbladen, met het gevolg dat ook hier haast volledige instemming werd verworven. Zie hierover o. a. nog *Leiding Dav.* III (1930/31), 188 en *Toerisme X* (1931), 107, 252, 271 en 514.

Ook wat de *toepassing* van de moderne spelregels betreft, verwijzen wij naar de boven aangeduide plaats; meer bepaaldelijk echter nog naar voetnota 1 op bl. 12 van het werk van F. GANSHOF — *Recherches sur les tribunaux de châtelainie en Flandre avant le milieu du XIIIe siècle* (Univ. Gent, Fac. Wijsbeg. Letteren, LXV). *Antwerpen-Paris*, 1932 (« les localités situées en Belgique, dont il n'existe qu'une dénomination néerlandaise sont indiquées sous la forme figurant dans la liste publiée par H.-J. Van de Wijer, *Onze Vlaamsche gemeentenamen in moderne spelling* (Leuven-Brussel, 1931), et pour les lieux-dits ou hameaux, d'après les principes développés dans cette brochure »).

* * *

Ook in den loop van dit jaar werd in Noord-Nederland vlijtig aan de voortzetting van de zoo verdienstelijke *Nomina Geographica Neerlandica* voortgewerkt, al werd de uitgave van het beloofde VIIIe deel ook dit maal weer eenigszins vertraagd (1).

Overigens had de Redactie intusschen het afsterven te betreuren van een der meest vooraanstaande leden, Dr. G. J. BOEKENOOGEN († 26 Augustus 1930), die, al ging zijn belangstelling op het gebied der onomatologie dan ook in hoofdzaak naar de studie der persoonsnamen, toch onmiddellijk het stoute initiatief der vernieuwde N. G. N. had gesteund en, samen met den promotor der uitgave, Prof. J. W. MULLER, de « Wenken en wenschen voor het verzamelen der plaatsnamen » had opgesteld, die aan het VIe deel waren voorafgegaan (2).

Evenmin als bij ons, kon de Regeering er in Nederland toe bewogen worden het wetenschappelijke standpunt in zake plaatsnamenspelling bij te treden, om daardoor aan een toestand van « chaotische verwarring » (al is deze vrij wat minder erg dan hier te lande !) een einde te maken.

Zeer terecht werd er nog onlangs in het Nederlandsche toonaangevende geographische vaktijdschrift met nadruk op gewezen, hoe het aantal gemeentenamen, die zg. wettelijk zijn vastgesteld slechts 1/9 bedraagt van

Officieelen slenter en dagbladenwijsheid laten wij verder dan maar ongemoeid !

(1) Het VIIIe deel is zooeven (Juli 1932) van de pers gekomen.

Over het VIIe deel kan men naslaan de besprekingen van : HAERINGHEN, C. B. VAN. — Toponymie. *N. Taalg.* XXV (1931), 35-42.

WEHRENS, D. *Eig. Volk* III (1931), 235-36.

W[IJER], V[AN] D[E]. *Vla. Top. Ver., Med.* VII (1931), 15-16.

(2) Zie MULLER, J. W. — Levensbericht van G. J. BOEKENOOGEN (1868-1930). *Hand. Mij. Ned. Letterk.* 1930-31, 59-82.

het aantal plaatsnamen en slechts ongeveer 1/30 van het totale aantal aardrijkskundige benamingen, waarvoor een rationeele spelling wordt gewenscht : een treffend bewijs dat het volle gewicht van het vraagstuk aan de overzijde nooit werd begrepen. Maar ook benoorden den Moerdijk schijnen én regeering én officieele cartografen het land te hebben aan de objectieve voorlichting van bevoegde vakmensen (1).

* * *

Over de vroegere toponymische enquête in Fransch-Vlaanderen vernamen wij ook dit jaar geen verder nieuws, ook niet naar aanleiding van het Congres, dat door het Vlaamsch Verbond van Frankrijk te Bergen werd ingericht (2) ; dat de belangstelling voor het eigen goed, dat in familie- en plaatsnamen is blijven voortleven, intusschen bij de Fransch-Vlamingen niet is teloorgegaan, blijkt duidelijk genoeg uit meer dan een bijdrage in het reeds vroeger warm aanbevolen tijdschrift « Le Lion de Flandre » (3).

(1) Zie hierover nog :

HOEKSTRA, J. F. — Woordenlijst van de aardrijkskundige namen in Nederland. 5^e druk. *Amsterdam*, 1931.

REC. BEEKMAN, A. A. *Ts. Ned. Aardr. Gen.* 2e r. XLVIII (1931), 1101-03.

WIJER, H. J. VAN DE. — Plaatsnamenspelling in Nederland. *Vla. Top. Ver., Med.* VII (1931), 39-40.

X. — De schrijfwijze der aardrijkskundige namen in Nederland. *Ts. Ned. Aardr. Gen.* 2e r. XLVIII (1931), 137-40.

(2) Zie X. — Le congrès de Bergues. Folklore et culture. *Lion Flandre* III (1931), 1-4.

X. — Naklanken van het Vlaamsch congres. *Neerlandia* XXXV (1931), 6 (en passim over Fra.-Vla. aangelegenheden).

(3) X. — Prière de respecter nos noms de famille. *Lion Flandre* III (1931), 29.

X. — Les mutilations des noms de lieux flamands. *Ibid.*, 51.

Zie voorts nog :

NIEUWENKAMP, K. — Buenen de Vlaamsche benaming voor Boulogne. *Neerlandia* XXXV (1931), 143.

Wie voorts over Fransch-Vlaamsche cultureele toestanden verdere gegevens verlangt, moge vooral het interessante verzamelwerk naslaan, dat dit jaar (1931) onder den titel « *Flandre, notre mère* » te Belle werd uitgegeven (1).

SCHREUDER, A. J. — Nederlandsche benamingen voor Boulogne (met naschrift door H. P. SCHAAP over *Wissant*). *Ibid.*, 158.
LEROY, E. — Noms germaniques de personne et de lieu en Provence. *Lion Flandre* III (1931), 23-32.

(1) Het werk verscheen als eerste nummer van de « Bibliothèque du Lion de Flandre, publiée par le Vlaamsch Verbond van Frankrijk », met medewerking van de beste kenners van geschiedenis, taal en zeden van Fransch-Vlaanderen. O. m. wordt « Vlaanderen in den loop der eeuwen » behandeld door C. LOOTEN, de letterkunde door R. DESPICHT, de taalgrens door J. DEWACHTER.

Bibliographisch Overzicht 1931 (1).

AFD. I. — ALGEMEENE BIJDRAGEN.

- 1 [3b]. COCK, K. DE. — Onze Vlaamsche plaatsnamen. *Toerisme X* (1931), 634-35.

Inleidende beschouwingen over het ontstaan der plaatsnamen.

- 2 [4b]. FELLER, J. — Toponymie et topographie. *Congr. géo. hist. I* (1931), 104-06.

Pleit ten gunste van de topographische methode bij het bewerken van een toponymische studie; met discussie.

- 3 [7b]. FONCKE, R. — Vlaamse en Hollandse plaatsnamen in Albrechts Dürer's « Tagebuch der Reise in die Niederlande ». *Vla. Top. Ver., Med. VII* (1931), 21-28.

Lijst der plaatsnamen, met inleiding; tevens met verwijzing naar de uitgave van FR. BERGEMANN (*Leipzig*, 1914).

- 4 [18a]. HELSEN, J. — Uit de tijdschriften (1930). *Vla. Top. Ver., Med. VII* (1931), 77-84.

Overzicht van de toponymische bijdragen (in zeer ruime beteekenis), die in den loop van het jaar 1930 in de verschillende (vooral Vlaamsche) tijdschriften verschenen.

- 5 [30b]. LINDEMANS, J. — De Frankische kolonisatie in Brabant.

Rec. ROEMANS, R. *Toerisme X* (1931), 422.

- 6 [30c]. LOEY, A. VAN. — Over Nederlandse taalkunde en toponymie in 1930-1931. *Rev. Phil. X* (1931), 799-814.

Bespreking van een aantal, vooral toponymische, bijdragen in

(1) De schikking, welke in de vorige jaarlijksche bibliographische overzichten werd gebruikt, wordt ook hier toegepast. Zie hierover *Com. Top. IV* (1930), 125 (voetnota 1).

Ook ditmaal zeg ik Dr. J. HELSEN van harte dank voor zijn vriendelijke medehulp.

Teirlinck-Album en in *Hand. Com. Top.* IV (1930). — Zie nog een andere bijdrage van denzelfden schrijver (*Ziardis*; Mnl. oprel) in *Teirl. Alb.*, 129-32.

- 7 [36b]. MANSION J., FLOU, K. DE, CARNOY, A. en WIJER, H. J. VAN DE. — Inleiding tot de studie van de Vlaamsche plaatsnamen, I.

Zie D., S. *Lion Flandre* III (1931), 39-44.

- 8 [37]. MAREZ, G. DES. — Le problème de la colonisation franque et le régime agraire en Basse Belgique.

Zie GÉRARD, E. — Considérations sur l'occupation du nord et du sud de la Belgique par les tribus franques. *Arch. Belg. Ann.* LXXVII (1930), 1, 53-54 ; 2, 149-163.

- 9 [39a]. PHILIPPEN, L. J. M. — De oudheidkundige kringen en de studie van de plaatsnamen. *Vla. Top. Ver., Med.* VII (1931), 29-38.

PH. vestigt eens te meer de aandacht van de geschied- en oudheidkundigen op het belang van de studie der plaatsnamen, toont aan wat van onze oudheidkundige vereenigingen in dezen mag worden verwacht : het opstellen van toponymische lijsten, het opmaken der plaatselijke bibliographie, het opsporen van archiefstukken, enz.; steeds echter met inachtneming van het groote gebod der voorzichtigheid. Zie ook *Bibl.* 1930, Nr. 5.

- 10 [45b]. VANNÉRUS, J. — Toponymie et archéologie. *Arch. Belg. Ann.* LXXVII (1930), 1, 15-60.

Naar aanleiding van de « Introduction to the survey of English place-names », I. *Cambridge*, 1929.

- 11 [54n]. WIJER, H. J. VAN DE. — Bibliographie van de Vlaamsche plaatsnaamkunde.

Rec. M. T. en L. Tilb. XIX (1931), 72.

Zie ook D., S. *Lion Flandre* III (1931), 39-44.

- 12 [54t]. — De Vlaamsche toponymie in 1930. *Com. Top.* V. (1931), 237-60.

13 [54u]. — Boekennieuws. *Vla. Top. Ver., Med.* VII (1931), 14-20, 63-64.

In hoofdzaak bespreking van de toponymische bijdragen in *Hand. Com. Top.* IV (1930) en V (1931), *Nom. Geo. Neerl.* VII en *Teirl. Alb.*, 1931 (1).

(1) Tevens wordt hier graag verwezen naar de volgende Waalsche bijdragen in *Com. Top.* V (1931):

BASTIN, J. — Les localités à dénominations bilingues de la région d'Eupen-Malmédy. *Com. Top.* V (1931), 117-136.

HAUST, J. — La philologie wallonne en 1930 (Toponymie op bl. 159-66). *Com. Top.* V (1931), 147-88.

HERBILLON, J. — A la recherche d'Aduatuca. *Com. Top.* V (1931), 115-116.

VANNÉRUS, J. — Confines advenientium Francorum (926). *Com. Top.* V (1931), 93-113.

AFD. II. — BIZONDERE VRAAGSTUKKEN.

B. — Reinaert-toponymie.

- 14 [86a]. WILLEMS, L. — Reinardiana.
- Teirl. Alb.*
- , 121-15.

W. bespreekt de plaatsnamen *Portaengen*, *Pollanen*, *Scouden* en *Portegale*.

Zie ook LOEY, A. VAN. *Rev. Phil.* X (1931), 814 en W[IJER], V[A]N D[E]. *Vla. Top. Ver., Med.* VII (1931), 19.

C. — Varia.

- 15 [92a]. BOSSCHERE, H. DE. — Germaansche woorden uit het Nederlandsch verdwenen en in Waalsche tongvallen behouden.
- Teirl. Alb.*
- , 93-94.

Over enkele Ndl. woorden, die nog in het Waalsch voortleven, o. a. *herdale* = drijfweg en *haise* = bosch, kreupelhout. Zie ook *Limb.* XII (1930/31), 236.

- 16 [153a]. COPPENOLLE, D. VAN. — Toponymische studiën.
- De Kat. O. K. Hass.*
- VII (1931), 187-218.

S. merkt op — en terecht — dat de studie van de plaatsnamen moet gebeuren aan de hand van het economische leven der vroegere eeuwen en wijst inzonderheid op het belang van het vee voor elke Germaansche dorpsgroepeering, zoodat het besluit voor de hand ligt : « vele plaats- en straatnamen zullen hun oorspronkelijken vorm en een voldoende verklaring vinden, eenerzijds in den aard van den grond, anderzijds in het vee, waarvoor ze bestemd waren » (bl. 195).

Een uitgebreid onderzoek wordt dan gewijd aan het woord *kat*, dat in het Vlaamsche land in zeer vele plaatsnamen voorkomt.

S. bespreekt de verschillende gissingen, welke over deze raadselachtige plaatsnamen in omloop zijn, en komt dan tot de stelling dat vele *kat*-namen met het vee in verband moeten gebracht worden en ten minste tot vier stamwoorden, nl. *quaet*, *kat* naast *kudde*, *caput* en *capitale*, *cateel* moeten teruggevoerd worden.

De redeneering, aan de hand van zeer talrijke voorbeelden, is spitsvondig, maar laey ! tevens fantastisch.

Zie voorts nog over deze bijdrage PRIMIS, F. — De Antwerpsche vee-toponiemen. *Gaz. van Antwerpen*, 14-15 Nov. 1931.

- 16a [153a]. CORNELISSEN, J. — Nederlandsche volks-humor op stad en dorp, IV (verzonnen of fictieve plaatsnamen, enz.) ; V (tafels).

Rec. E[RNALSTEEN], J. *Oudh. K.* XXII (1931), 134.

E[s], F. V[AN]. *Ovla. Za.* VI (1931), 86-87.

Id. *Toerisme* X (1931), 333.

Id. *Ibid.*, 422.

H., P. *Brab. Folk.* XI (1931/32), 95.

MONTEYNE, L. *Vla. Gids* XLIX (1930/31), 420.

P[EETERS], K. *Wes.* VI (1931), 47.

P[RIMS], F. *Bijdr.* XXII (1931), 223-24.

R., J. *Eig. Volk* III (1931), 93.

V[IAENE], A. *Biek.* XXXVII (1931), 191-92.

X. *Neerlandia* XXXV (1931), 93, 103.

- 17 [153b]. — Hagel, hagelmissen, hageloffers en hagelkruisen. *Oudh. K.* XXII (1931), 1-11 ; *Vla. Congr. X* (1930), 289-96 ; *Teirl. Alb.*, 272-81.

Over gekerstende heidensche volksgebruiken ; op vele plaatsen moeten « hagelkruisen » bestaan hebben : de toponymie heeft nog heel wat voorbeelden bewaard.

Zie ook P[EETERS], K. *Wes.* VI (1931), 47 en X. *Volkskunde* XXXVI (1931), 88-89.

- 18 [162h]. DASSONVILLE, A. — Een ander kapittel uit het boek der prosopo-toponymie.

Rec. LOEY, A. VAN. *Rev. Phil.* X (1931), 809.

- 19 [162a]. DIJCK, A. H. VAN en WELTER, W. — Plaatsnamen met *gen.* O. K. *Hass.* VII (1931), 30-41.

Over het in dialectisch opzicht zeer merkwaardig gebruik van het aanwijzend voornaamwoord *gen* ; dat vroeger het *gen*-gebied veel uitgestrekter was, blijkt uit historische oorkonden en uit zeer talrijke bewaarde plaatsnamen in Antwerpen, Limburg (Belgisch en Nederlandsch), Noord-Brabant en Rijn-Pruisen.

Zie ook *Alg. Bibl. Nrs.* 263 en 509.

- 20 [162b]. DIJCK, A. H. VAN. — De stam *gil*. *Limb.* XII (1930/31), 162-64.

De stam *gil* (van oudnoordschen oorsprong!) wordt vermoed in een aantal Germaansche plaatsbenamingen.

- 21 [196q]. LOEY, A. VAN. — Onomastiese studie over een oorkonde in Brabant d. d. 966. *Vla. Congr.* X (1930), 91-97.

Deze studie verscheen uitvoeriger in *Com. Top.* IV (1930), 51-73. Zie ook *Rev. Phil.* X (1931), 814; *Arch. Belg. Ann.* LXXVII (1930), 114 en *Bibl.* 1930, Nr. 13.

- 22 [205b]. MANSION, J. — Toponymische aantekeningen. 1. Barakken, koten (hutten), huiskens. 2. Lange Munte. (= Rom. *berg*). 3. Alta ripa = Autryve (Rom.). *Ver-coullie Alb.*, 199-202.

- 23 [197a]. MAREZ, G. DES. — De Catte en de Verloren Cost. *Teirl. Alb.*, 143-55.

Aan de hand van een nauwkeurig onderzoek in het archief van verschillende Vlaamsche steden, komt D. M. tot de conclusie, dat vele *Catte*-benamingen door de aanwezigheid van een verdedigingswerk of een bewakingspost moeten verklaard worden.

Ook de *Verloren Cost* moet oorspronkelijk een verdedigingswerk geweest zijn, nl. een vooruitgeschoven toren, die desnoods werd opgegeven: daaruit kan dan de beteekenis ontstaan van « mislukt werk ».

Zie ook G[ANSHOF]. — Histoire des fortifications. *Rev. Phil.* X (1931), 796.

- 24 [237a]. VERLINDEN, C. — Les mots « mariscus » et « morus » dans les chartes flamandes antérieures à 1200. *Congr. géo. hist.* I (1930), 53-54.

Mariscus = « pré bas » (meersch), *morus* = « tourbière basse » (moer), ou « terrain qui tend à le devenir ».

- 25 [237b]. VERSTRAETE, E. — Vlaamse nederzettingen in Duitsland in de XIIe eeuw. *Toerisme* X (1931), 101-03.

Over Vlaamsche kolonisatie vooral in Noord- en Midden-Duitschland, mede aan de hand van de werken van Dr. HAMPE

(Der Zug nach dem Osten, *Leipzig*, 1921) en F. DORNO (Der Fläming und die Herrschaft Wiesenburg, 1914); o. m. ook over *Fläming*, een hoogvlakte in Noord-Saksen.

Zie ook Alg. Bibl. Nr. 216.

26 [242a]. VINCENT, A. — Le nom de Beethoven. *Teirl. Alb.*, 133-41.

Beethoven is niet een samenstelling met *-hove*, maar moet in verband gebracht worden met *Betho*, bij Tongeren, en is, blijkens de aangehaalde oudere vormen (bl. 136-38), identisch met *Betuwe* in Nederland.

Zie ook LOEY, A. VAN. *Rev. Phil.* X (1931), 810-12; W[IJER], V[AN]D[E]. *Vla. Top. Ver., Med.* VII (1931), 17 en VINCENT, A. *Rev. Phil.* IX (1930), 1090-91.

27 [278e]. X. — Straatbenaming in de dorpen. *Brab. Folkkl.* X (1930/31), 338.

Steller waarschuwt tegen de moderne manie oude straatnamen te vervangen door benamingen gewijd aan plaatselijke beroemdheden.

In verband hiermede worde nog verwezen naar :

X. — Nederlandsche straatnamen. *Neerl.* XXXV (1931), 4.

X. — Over Brusselsche straatnaambordjes en nog wat. *Ibid.*, 117.

X. — *Leiding Dav.* IV (1931/32), 54-55, 68, 115, 172 (1).

(1) Wij vestigen voorts nog de aandacht op de volgende toponymische bijdragen, die ook voor den Vlaamschen toponymist van groot belang zijn :

KÜNSZBERG, E. VON. — Flurnamen und Rechtsgeschichte. *Zs. der Sav. Stiftung f. Rechtsgeschichte. Germ. Abt.* LI (1931), 93 (recensie door G[ANSHOF] in *Rev. Phil.* X (1931), 1279).

ROGER, L. — Essai de classification par époques des noms de lieux du Luxembourg. *Arch. Lux. Ann.* LXII (1931), 36-52.

ROLAND, CH. — Glanes de toponymie. Le suffixe *-inas* (o. a. over *Fraxinas* en *Trincinas*). *Arch. Namur* XXXIX (1930/31), 261-68.

SCHNETZ, J. — Stand des Lâr-Problems. *Zs. f. Onf.* VII (1931), 123-38.

VANNÉRUS, J. — A propos de Daspich et d'Orwich-lez-Florange. Le terme « vicus » dans la toponomastique de l'ancien Luxembourg. *Ann. soc. lux. ling. dial.* 1930, 54-65 (bespreking door G[ANSHOF] in *Rev. Phil.* X (1931), 779).

— Douze années d'histoire luxembourgeoise (Toponymie et Patronymie, pp. 851-53). *Rev. Phil.* X (1931), 815-55.

AFD. III. — ANTWERPEN en BRABANT.

A. — Generalia.

- 28 [299a]. LINDEMANS, J. — Brabantsche plaatsnamen, I. Alsenberg, Anderlecht, Assche.

Uit *E. S. & Brab.* XI-XIII (1928-30), daarna verschenen als Nr. 2 der *TOPONYMICA*, Bijdragen en Bouwstoffen, uitg. door de Vla. Top. Vereeniging.

Zie ook W[IJER], V[AN]D[E]. *Vla. Top. Ver., Med.* VII (1931), 17.

- 29 [299b]. — Romaansche plaatsnamen te Assche.

Rec. LOEY, A. VAN. *Rev. Phil.* X (1931), 808-09.

Zie ook PODEVIJN, R. *E. S.-Br.* XIV (1931/32), 25.

- 30 [299c]. — De planten in de Zuid-West-Brabantsche toponymie. *Com. Top.* V (1931), 203-36.

Onderzoek betreffende de rol, welke de plantnamen hebben gespeeld bij het benamen der plaatsen gelegen in een streek afgebakend door den Dender, de Rupel, de Dijle en de taalgrens.

Achtereenvolgens worden besproken de boomnamen, de namen van fruitboomen en van akkervruchten.

Zie ook W[IJER], V[AN]D[E]. *Vla. Top. Ver., Med.* VII (1931), 64.

- 31 [303b]. PRIMS, F. — Kempische toponiemen uit het Registrum throno-martinianum, I. *Bijdr.* XXII (1931), 211-15 (1).

(1) Niet zonder belang zijn de volgende bijdragen, al zijn zij ook niet speciaal-toponymisch :

BOSSCHERE, DE. — De wegen van Brabant in 1762 (een tiental oude wegbenamingen). *Brab. Folkl.* X (1930/31), 277-79.

Zie ook de omvangrijke bijdrage van J. DEWERT, *Largeur et noms des chemins d'autrefois* in *Folkl. Brab.* V (1925/26), 49-59.

GORP, J. VAN. — Vorming van familienamen in de XIVe eeuw in de Antwerpsche Kempen (naar verschillende cijnsboeken van 1368 en 1443). *Vla. Congr.* X (1930), 77-79.

Toponiemen getrokken uit een manuaal van 1744 en betreffende de gemeenten Bouwel, Herenthout, Geel, Herentals, Wuustwezel, Massenhoven, Oelegem, Ouwen-Grobbendonk, Vorselaar, Pulle en Pulderbosch.

Zie ook E[RNALSTEEN], *J. Oudh. K.* XXII (1931), 138 en P[EETERS], *K. Wes.* VI (1931), 48.

B. — Afzonderlijke steden of dorpen.

6a. — OPWIJK.

31b [398a]. LINDEMANS, J. — Toponymie van Opwijk.

Rec. FLOU, K. DE. *Biek.* XXXVII (1931), 189-91.

GESSLER, J. *Leuv. Bijdr. Bijbl.* XXIII (1931), 88-89.

HOVE, J. VAN. *E. S.-Br.* XIV (1931/32), 174-76.

LOEY, A. VAN. *Univ. Bruç.* XXXVII (1931/32), 57-60 (afz. pagineering in het bibl. gedeelte).

MULLER, J. W. *Ts. Ned. Aardr. Gen.* 2^e r. XLVIII (1931), 958-60.

P[RIMS], F. *Bijdr.* XXII (1931), 222-23.

R[OBIJNS], O. *Limb.* XIII (1931/32), 83-84.

V[OOYS], C. D[E]. *Taalg.* XXV (1931), 217-18.

W[IJER], V[AN] D[E]. *Vla. Top. Ver., Med.* VII (1931), 19.

X. Brab. Folk. XI (1931/32), 186.

X. Vla. Gids XIX (1930/31), 480.

C. — Varia.

32 [442d]. GORP, J. VAN en PRIMS, F. — Toponiemen van Tielen (1440). *Bijdr.* XXII (1931), 61-79.

Kopij van het Cijnsboek van het hof van Tielen (1440) en van het Boek der leenen van dezelfde gemeente (1440).

L[INDEMANS], J. — Brabantsche geslachtsnamen. *E. S.-Br.* XIII (1930/31), 310-12.

Zie Bibl. 1929, bl. 129, voetnota.

RIDDER, F. DE. — Oude maten van Brabant (namen der gemeenten in archaische spelling). *Brab. Folk.* XI (1931/32), 134-39.

- 33 [442e]. HOVE, J. VAN. — Bron en ader in de toponymie te Wolvertem. *E. S.-Br.* XIV (1931/32), 193-95.

Oorsprong en vervorming van enkele bron- en adernamen.

- 34 [446c]. LINDEMANS, J. — Over den plaatsnaam Ternat. *Teirl. Alb.*, 205-09.

Het woord *nat* is lang geen zeldzame verschijning in de Brabantsche toponymie: L. zoekt een verband met *naad* (en *naaien*) en denkt daarbij aan de beteekenis « verdeelingslijn ».

Zie ook LOEY, A. VAN. *Rev. Phil.* X (1931), 813-14 en W[IJER], V[AN] D[E]. *Vla. Top. Ver., Med.* VII (1931), 18-19.

- 35 [446d]. — Toponymische vragen en aantekeningen. *E. S.-Br.* XIV (1931/32), 111-12.

Naar aanleiding van de plaatsnamen uit Alseberg (zie *Bibl.* 1930, Nr. 18), o. a. over *Holleborre, Palaansberg, Walpoort* en *Oedsebroec*.

- 36 [446e]. LINDEMANS, J. en LINDEN, E. VANDER. — Het Cijnsboek van Duyst. Bijdrage tot de toponymie van Ukkel en omstreken in de XVe eeuw. *Vla. Top. Ver., Med.* VII (1931), 41-62, 66-72.

Toponymische excerpten (met inleiding) uit een belangrijk cijnsboek van het jaar 1483; taalkundige aantekeningen door J. LINDEMANS. Verscheen intusschen als Nr. 3 der *TOPONYMICA*, Bijdragen en Bouwstoffen, uitg. door de Vla. Top. Vereeniging.

- 37 [448c]. MANSION, J. — Plaatsnamen (Brasschaat, Niel, Ranst, Raemdonk).

Zie nog LOEY, A. VAN. *Rev. Phil.* X (1931), 807.

- 38 [448d]. — Twee toponymische bijdragen. *Teirl. Alb.*, 191-95.

Onderzoek naar de etymologie van *Leefdaal* (wellicht uit vóórgerm. *lābent* = « de glijdende, vallende rivier » + *dal*) en *Smeerebbe* (misschien in verband met Got. *lubja* = « tooverkruid » + verzamelsuffix).

Zie LOEY, A. VAN. *Rev. Phil.* X (1931), 812.

W[IJER], V[AN] D[E]. *Vla. Top. Ver., Med.* VII (1931), 18 (1).

- 39 [461f]. PRIMS, F. — Leen- en cijnsboeken van Grobbendonk. *Bijdr.* XXII (1931), 229-54.

Excerpten uit het leenboek van Grobbendonk (1487, met latere toevoegsels) en het erfcijnsboek van Ouwen (1620) : in hoofdzaak toponiemen.

- 40 [462c]. RIDDER, F. DE. — Kapelle-op-den-Bosch en Tisselt. *E. S.-Br.* XIV (1931/32), 65-69.

Over het ontstaan en de verschillende vormen van deze beide benamingen. Zie ook DELESTRÉ, J. — Nog over Kapelle-op-den-Bosch. *Ibid.*, 196-97.

- 41 [462d]. — De Boedenheide. *O. K. Mechelen* XXXVI (1931), 33-41 (2).

Ook in verband met *Bonheiden*, *Boeyemeer*, enz.

(1) Zie nog een recensie door J. MANSION in *Engl. Studies* XIII (1931), 200-01 over :

MAWER, A. & STENTON, F. M. (GOVER, J. E. B.) — The place-names of Sussex (Engl. Place-Name Soc. vol. VI, VII). *Cambridge*, 1929-30.

(2) Volledigheidshalve vermelden wij hier ook enkele historische (en folkloristische) bijdragen :

BOGAERT, C. — Een wandeling van Assche naar Ternat (met folkloristische verklaring van een aantal plaatsnamen). *Toerisme* X (1931), 237-39.

LINDEMANS, J. — Het voormalig Affligemsch landgoed Ossegem te Laken (met kaart). *E. S.-Br.* XIV (1931/32), 42-64.

LINDEN, E. VANDER. — De voormalige Ukkelsche en Obbruselsche wijngaarden (met bibliographie). *E. S.-Br.* XIV (1931/32), 177-83.

PRIMS, F. — S. Willibrordus en S. Amandus te Antwerpen. *Coll. Mechl.* XX (1931), 385-404.

O. a. ook over de pln. *Winlindechim*, *Sprusdare super Huita*, *Furgelarus* en *Bacwaldus*.

Zie voorts LAENEN, J. — Nog over S. Willibrordus en S. Amandus te Antwerpen. *Coll. Mechl.* XX (1931), 605-23 en de besprekingen door G[ANSHOF] in *Rev. Phil.* X (1931), 780-81 en door E[RNALSTEEN] in *Oudh. K.* XXII (1931), 138-39, 180.

De vier vermelde plaatsnamen werden reeds besproken door H. POTTMEYER, zie *Alg. Bibl.* Nr. 303, 4 en 5.

- STROOBANT, L. — De dwergen te Op-Velp (in verband met oude begraafplaatsen). *Brab. Folkl.* XI (1931/32), 164.
 — Bunsbeek in het Romeinsch tijdvak. *Brab. Folkl.* XI (1931/32), 144-45.
- UDEN, J. D. H. VAN. — Bombardement van Brussel. 1695. *Brab. Folkl.* XI (1931/32), 155-59.
- VINCX, J. F. — De molens van 't Payottenland (vervolg). *E. S.-Br.* XIII (1930/31), 299-310; XIV (1931/32), 84-88, 168-71, 184-89.
 Voorts wijzen wij ook op een vijftal monographieën, nl.:
- BOEN, D. — Geschiedenis van Calmpthout in 't kort geschetst. *Brecht*, 1931.
- BOXMEER, Ph. VAN. — Steenockerzeel et Humelghem et leurs seigneurs. *Généalogie des van Hamme. Diest*, 1930.
- Rec. LINDEMANS, J. *E. S.-Br.* XIV (1931-32), 310-11.
- STROOBANT, L. *Folkl. Brab.* XI (1931/32), 66-72.
- ELSEN, J. A. VAN. — Geschiedenis der parochie Lippeloo. *E. S.-Br.* XIV (1931/32), 209-26, 250-71.
- HENDRICKX, Fr. — Melkwezer. Geschiedenis en folklore (met toponymische kaart). *Brab. Folkl.* XI (1931/32), 97-128.
- RIDDER, F. DE. — Geschiedenis der gemeente Hombeek. *Mechelen*, 1931 (overgedrukt uit *Meclinia* VII (1928/29), vlg.; zie *Bibl.* 1928, Nr. 45).
-

AFD. IV. — LIMBURG en LUIK.

C. — Varia.

- 42 [486a]. CARNOY, A. — Etymologie van den plaatsnaam Kessenich. *Teirl. Alb.*, 201-04.

Het *-acum* suffix kan ook aan rivier-, plant- en boomnamen gevoegd worden; *Kessenich* = **Cassaniacum* uit Kelt. *cassanos* « eik ».

Zie ook LOEY, A. VAN. *Rev. Phil.* X (1931), 813 en W[IJER], V[AN] D[E]. *Vla. Top. Ver., Med.* VII (1931), 18.

- 43 [552b]. DIJCK, A. H. VAN. — De verkoop van « zwart goed » te Leut a/Maas. *Limb.* XIII (1931/32), 7-15.

Met opgave van een groot aantal plaatsnamen, voorkomende in de « Registres des ventes des domaines nationaux » (Rijksarchief Maastricht).

- 44 [492a]. GESSLER, J. — Toponymica. 1. Mombeek. 2. Kapellekensbampd. *Limb.* XII (1930/31), 133-36.

Met vermelding van een aantal plaatsnamen, o. a. *savoer* als syn. van *kuyle*; zie ook J. HAUST in *Com. Top.* V (1931), 162-63.

- 45 [494a]. HANSAY, A. — Documents inédits concernant la mise en défense des campagnes lossaines à l'époque moderne. *Com. roy. hist.* XCV (1931), 151-222.

Over het bouwen van *schansen*, met opgave van verdere bibliographie; zie ook Alg. Bibl. Nr. 494.

- 46 [567d]. PAQUAY, J. — Een oorspronkelijk Limburgsch pachtboek der XIIIe eeuw. *Vla. Top. Ver., Med.* VII (1931), 1-10.

De oudste goederenbeschrijving van Repen (1273), met opgave van de plaats- en persoonsnamen voorkomende in verschillende rekeningen van 1275 tot 1293.

- 47 [567e]. — Diepenbeek voorheen. *O. K. Hass.* VII (1931), 42-79.

Over de vroegere heerlijkheid en de parochie Diepenbeek :

op bl. 48-49, het « beleyt » met de nauwkeurige omschrijving van de grenzen (16e e.); in bijlage 1°) lijst van de straten, voetpaden, enz. (bl. 73-76); 2°) verdere plaatsnamen te D. (bl. 76-79).

- 48 [567f]. PITON, E. — Au pays de Landen. Trois villages flamands devenus wallons (Lincent, Pellaines et Racour). *Arch. Liège Chron.* XXI (1930), 86-94.

Over Lijsem, Pellen en Raatshoven, vroeger Vlaamsche dorpen, en hun oude toponymie.

Samenvatting bij ROBIJNS, O. — Drie Vlaamsche dorpen in het Luiksche die verwaalscht werden. *Limb.* XII (1930/31), 203-04.

Zie voorts drie bijdragen door E. PITON : over Racour in *Arch. Liège Chron.* XXII (1931), 9-21 ; Pellaines, *Ibid.*, 38-41 en Racour, *Ibid.*, 51-63 (1).

(1) Enkele interessante bijzonderheden vindt men ook wel in de volgende bijdragen :

AERTS, L. — Scuthe-Schoot onder Beek. *Limb.* XII (1930/31), 232.

F[RÈRE], J. — Bommershoven : de « Pullenberg », de « Oude linde », de « Galg ». *Nat. Stedenschoon* X (1931), 92.

— Asch : « Zwerfblokken ». Leuth : « De oude eik ». *Nat. Stedenschoon* X (1931), 152-53.

GESSLER, J. — Notes sur les finances du comté de Looz à la fin du 15e siècle (behandelde plaatsen in oude spelling). *O. K. Hass.* VII (1931), 138-150.

LAMBRECHTS, L. — Folkloristische aantekeningen over Tongeren en omstreken. *Limb.* XIII (1931/32), 34-39.

• ULENS, G. — Scabrouck = Schakkebroek. *Limb.* XIII (1931/32), 58 (zie ook *Limb.* XIII, 20).

• X. — Helchteren (met enkele hœvenamen). *Limb.* XIII (1931/32), 58-59.

Ten slotte worde nogmaals verwezen naar :

COENEN, J. — Limburgsche oorkonden (zie *Bibl.* 1930, bl. 254 (voetnota 1) : de publicatie wordt voortgezet in *Limb.* XII en XIII).

AFD. V. — OOST- en WEST-VLAANDEREN
en Henegouwen.

A. — Generalia.

49 [593.]. ES, F. VAN. — Volkshumor. Lijst der reeds aangeteekende en verzamelde spotgezegden en -rijmpjes op Oostvlaamsche gemeenten. *Ovla. Za.* VI (1931), 53-55, 84-86, 129-30.

Voortzetting van de bijdrage Nr. 41 in *Bibl.* 1930.

50 [597]. FLOU, K. DE. — Woordenboek der Toponymie van westelijk Vlaanderen, enz.). Deel XII (Ouden boterwegh-Pré l'abbé). *Brugge*, 1931.

51 [597a]. — Woordenboek der Toponymie van westelijk Vlaanderen, enz. Inleiding. *K. V. A., V. en M.* 1931, 1019-27.

Inhoudsopgave en eerste hoofdstuk van de algemeene inleiding die, naar de opvatting van DE FLOU, zijn Woordenboek moest besluiten.

52 [605a]. LOONTIENS, C. — Toponymie de la ville et de l'arrondissement d'Ostende. Etude des noms de lieux (villages, fermes, ruisseaux, etc.). *Overdruk uit het weekblad l'Echo d'Ostende*, 1931, fasc 1-2.

Reeks vulgariseerende artikels van de hand van den stadsarchivaris van Oostende met heel wat historische gegevens.

53 [609a]. SCHELTJENS, L. — Oost-Vlaandersche bijnamen, spot- en schimpnamen. *Ovla. Za.* VI (1931), 41-47.

In hoofdzaak over werkliedenbijnamen in de steenbakkers-agglomeratie van Steendorp.

C. — Varia.

- 54 [716a]. B., P. D. — De leenboom te Oyghem. *Biek.* XXXVII (1931), 126.

Ook een toponymisch element. Zie nog HUYS, E. — De leenboom = « den besten boom als moete den leene ». *Ibid.*, 214-15.

- 55 [716b]. — Het pelderijn van Oyghem. *Biek.* XXXVII (1931), 330-31.

Een schandpaal (Fra. *pilori*) bij het « Kasteel van Oyghem », vroeger de « bestuurhalle » der heerlijkheid.

- 56 [844b]. DASSONVILLE, A. — Toponymica. Avel-Affel-Affelghem. Ravel-Raffel-Raffelghem. *Biek.* XXXVII (1931), 20-21.

Als voorbeelden van Ndl. consonantverscherping (vgl. Mnl. *tavele*, *taffele*).

- 57 [844c]. — Toponymica. Cambresèque = Semmerzake. Marquain = Merchtem. *Biek.* XXXVII (1931), 48-50.

In S. niet alleen de assimilatie $mb > mm$, maar vooral de ontwikkeling $ki > ts$; M. wellicht teruggaande op **Mar-katinium*.

- 58 [844d]. — Toponymica. Haalter = Helchteren. Dessel = Texel. Asperghem = Esperghien. *Biek.* XXXVII (1931), 107-08.

H. te vergelijken met Hgd. *Halfter*, Ndl. *halster* (gelijkenis van vorm); D. met Ohd. *dehsala*, akst, bijl (id.); A. wellicht afgeleid van een persoonsnaam *Asp-hari*.

- 59 [849c]. FLOU, K. DE. — Hamersham, uit het leven van een toponiem. *Teirl. Alb.*, 197-200.

De naam van een vroegere hotstede te Oostkamp: in 1133 voorkomende als *Odmaresham*.

Zie ook LOEY, A. VAN. *Rev. Phil.* X (1931), 812 en W[IJER], V[AN] D[E]. *Vla. Top. Ver., Med.* VII (1931), 18.

- 60 [849d]. FRAEYE, L. DE. — Boerderijnamen. *Vla. Top. Ver., Med.* VII (1931), 39, 84.

Gedeeltelijk uit *Biekerf* XXXVI (1930), 223. Zie ook *Bibl.* 1930, Nr. 47; *Leid.* IV (1931/32), 56 en *Toërisme* X (1931), 424.

- 61 [849e]. FRAUSSEN, E. — Enkele belangwekkende punten in de toponymie van Lokeren en omgeving. *Vla. Congr.* X (1930), 80-84.

Vestigt de aandacht op een aantal interessante benamingen en formaties uit het Lokersche en legt daarna een verband tusschen de toponymie en de oorspronkelijke lage ligging van de streek.

- 62 [863f]. LANGHE, J. DE. — Madkerka, Utkerka, Suwin-kerka. *Biek.* XXXVII (1931), 10-13.

Schrijver bespreekt deze drie plaatsnamen in verband met de talrijke inspoelingen en aanslibbingen aan de Noordkust : M. = « kerke gebouwd in de polderweiden » (*Osa. mada*); U. = « nederkerke »; S. = « kerke van *Suwè*, Frieschen mansnaam »?

- 63 [863g]. — Wasecapelle, Oskerca. *Biek.* XXXVII (1931), 81-85.

Westkapelle en Oostkerke werden beide gebouwd op ingewonnen poldergrond. W. (1110, *capella de Was*) = « kapelle ten waze », « kapelle bij de slikken »; O. (961, *Oskerca*) = « waaskerke » (ablautvorm)?

- × [868a]. MANSION, J. — Twee toponymische bijdragen. Zie Nr. 38.

Over Leefdaal en Smeerebbe.

- 64 [888a]. SCHREUDER, A. J. — De nederlandse benamingen langs de kust van Frans en België's Vlaanderen. *Neerl.* XXXV (1931), 173.

O. a. over *Wissant*, *Sangatte* (= Witzand en Zandgat) en vele benamingen van zandbanken en geulen.

65 [931a]. ZUYLEN VAN NYEVELT, A. VAN. — Het Canariestuck te Slijpe. *Biek.* XXXVII (1931), 65-69 (1).

Over een oude stichting voor wijn (d. i. Spaanschen wijn of « Canariewijn ») en krakelingen op Witten Donderdag. Zie ook het « Koekestukske » te Varsenare (Bibl. 1930, Nr. 49).

- (1) Enkele toponymische bijzonderheden vindt men ook wel in :
 COOREMAN, L. — L'ancien domaine du Zwin. *Tour. Club* XXXVII (1931), 149-54.
 DASSONVILLE, A. — Bruggelingen of Vlissingen? *Biek.* XXXVII (1931), 136-38.
 VUYST, C. DE. — Het Galgenplein te Aygem. *Nat. Stedenschoon* X (1931), 168.
 — De « Stockt » te Burst. *Nat. Stedenschoon* X (1931), 168/69.
 ZUYLEN VAN NYEVELT, A. VAN. — Les grandes fermes en Flandre vers 1300. *Em.* LXXIV (1931), 40-52.

AFD. VI. — DE SPELLING DER VLAAMSCHÉ PLAATSNAMEN.

66 [947a]. CUVELIER, J. — De Commissie voor de spelling der gemeentenamen en de archieven. *Com. Top. V* (1931), 193-201.

Bespreekt het rijke bronnenmateriaal, dat in de jaren 1886-1894 aan de door Min. THONISSEN ingestelde Spellingcommissie werd bezorgd door het Algemeen Rijksarchief en de verschillende provinciale Archieffondsen. Zie de lijst der behandelde gemeenten op bl. 197-201.

67 [976a]. RENYNGHE DE VOXVRIE, CH. VAN. — Pour la défense du nom des communes. *Bruges*, 1931.

67a [976a]. — Ter verdediging van de namen onzer gemeenten. *Brugge*, 1931.

Tracht op grond van administratieve en patriotische argumenten « een beweging van protest te scheppen tegen de willekeur van de Toponymische en Gewestspraakkommissie, welke haar wil aan het gansche land wil opdringen » (bl. 3).

Bij het einde van het « Vóórwoord » heet het zelfgenoegzaam genoeg : « Enkele pogingen door ons reeds aangewend, maakten het ons mogelijk verschillende stellingen te veroveren. Wat neêrkomt op te beweren dat de verdediging van eene juiste zaak in zich zelf ligt » (bl. 4) (1).

(1) Wij weerstaan niet aan de verzoeking enkele pareltjes te lichten uit den « Vlaamschen » tekst van den hr. VAN RENYNGHE, den woordvoerder der « folkloristische » stelling :

« Wij betwisten niet de waarde der betoogen ingegeven door de plaatsbeschrijving, de gewestspraakleer, de spraakkunst of de schrijfwijze der gemeene naamwoorden, die zouden pleiten ten voordeele eener *modernisseering* van de spelwijze der gemeentenamen. Omdat die redenen in zich zelf uitstekend zijn, en dat we ze desnóods onwederlegbaar achten, daarom blijft het niettemin waar dat ze hier in dit geschil niet tusschen te komen hebben » (bl. 5).

« Op 7 April 1926, oogenblik waarop België's toestand alle aandacht van de regeering moest vergen, hielden de hh. Huysmans en Carnoy zich gericht op het scheppen van een wellicht onmisbare instelling : door koninklijk besluit werd een Kommissie van plaats-

Zie voorts de bespreking door GANSHOF, F. — *Les noms des communes belges. Rev. Phil. X (1931), 342 (1).*

beschrijving en gewestspreekleer opgericht. Twisten we niet over het nut en de degelijkheid van dezen maatregel, noch beknibbelen we zijn wenschelijkheid. Geleerden begonnen hun werk in de zuivere atmosfeer van de frankkeldering! ... En dadelijk gaat er een zwerm van professors en doctours over tot het ontwerpen van een namenlijst » (bl. 15).

« We kunnen besluiten met te zeggen, dat op bestuurlijk oogpunt, de toponymische commissie in 't land een verwarring schept welke ons schijnt van onbepaalden duur te zullen zijn, omdat in tegenstelling met hare verwachtingen, ze geen goedwillige kudde zal vinden, gereed om hare fantasie te verdragen. Door haar schijnwetenschappelijke (?), daagt ze, in historisch opzicht, het land uit... En zoo werkt de Kommissie in de hand van dezen die, door het invoege brengen van een nieuwe naamlijst, eene nieuwe bestuurlijke formul wenschen » (bl. 19).

« Het land zal zich niet in de boeien laten klinken door onbeschaamde ondernemingen van een kliek die maar te veel wenscht dat men van hen spreke! » (bl. 20).

« Het geldt hier noch wetenschappelijke, noch rechterlijke, noch taalkwestie : door deze drie uitsluitingen toonen we duidelijk aan tot hoe ver deze bespreking zich beperkt. De schrijfwijze van de gemeentenamen is een daadzaak. Ze is het werk van den tijd. Ze behoort tot het gemeentewezen en zijn folklore » (bl. 6).

« De namen der vlaamsche gemeenten moeten we hardnekkig behouden, net zooals ze gekend staan in de Geschiedenis, net zooals ze de geheele wereld door geschreven geweest zijn onder den oorlog, juist zooals ze voorkwamen op de landkaarten op het teeken van hun heldhaftigheid » (ibid.).

« De gemeenten der Yzerstreek bekroond en beglansd met roem, zullen hun naam onaangeraakt behouden en zullen hunne bescherming uitbreiden over hunne vlaamsche en waalsche zusters. De zegeprealen met gouden letters geborduurd op onze vaandels, het geboorteland gebeiteld in de gedenksteen van onze gesneuvelde soldaten op het eereveld, zullen we niet als taalfouten moeten beschouwen » (ibid.).

(1) « L'orthographe des noms de lieux — comme celle des noms de personnes — a varié dans le temps. Elle a évolué avec l'orthographe des noms communs. Pourquoi ne devrait-il plus en être ainsi? Pourquoi l'orthographe de la fin du XVIIIe siècle — avec sa fantaisie, ses variétés, ses excentricités — devrait-elle subsister éternellement? Nous préférons des graphies rationnelles en harmonie avec la façon courante dont on écrit de nos jours, le français ou le néerlandais » (p. 342).

68 [976b]. — Travail de savant et idéal d'unification.
Rev. cath. idées faits XI (1931), 14-15 (1).

69 [976c]. RYELANDT, D. — Réponse à Paul Lespineux.
Rev. cath. idées faits XI (1931), 13-14.

R. vindt absolute regelmaat niet noodzakelijk en discussieert wel handig : « La belle affaire ! On écrit bien Ryelandt et Van de Wijer, Van Outryve et Van Houtrive, Vandervelde et Vandevelde ! » (p. 13) ; maar waar de eerbied vandaan komt, die een « société civilisée » moet betoonen voor wijzigingen « dues à la fantaisie ou à l'ignorance d'un scribe », bekennen wij niet te begrijpen.

Vrij gevat echter weer de conclusie : « Si ce n'était pas un argument fort discutable d'invoquer l'autorité de gens morts depuis trente ans, je pourrais dire, sans crainte de me tromper que, dans cette affaire, Guido Gezelle n'aurait pas été dans les rangs des normalisateurs » (ibid.). Zie overigens hierover Bibl. 1930, Nr. 52.

70 [986b]. WIJER, H. J. VAN DE. — De Vlaamsche

(1) Ook uit dit artikel worden hier, tot stichting der goede gemeente, enkele passussen aangehaald.

« Si nous sommes suivis par tous les Flamands attachés plus à leur pays et à leur race, qu'esclaves d'une idéologie racique, sur laquelle vient se greffer une imitation servile des directives d'outre-Moerdijk, c'est que les innovations des toponymistes détruisent précisément tout ce qui subsiste de purement flamand dans nos noms de communes, ce qui les distingue de régions à régions pour tout fondre dans une unité qui engloberait tout le pays allant de la Frise à la Flandre française » (p. 14).

« Les Flamands s'opposent à ce que les modernistes écrivent Ooigem, au lieu d'Oyghem, chaque lettre de ce mot ayant sa valeur. Ce n'est pas par fantaisie que Odo-inga-heim, est devenue Odinghem, et que l'i par la chute du d s'est renforcé en y. Comment admettre que l'horreur de l'y fasse du bon Saint-Eloi un Sint-Elooi. Et pour l'humilier encore plus on le met au génitif et on en fait un boutiquier : Sint-Eloois-Winkel » (ibid.).

« Et tout cela pourquoi ? Pour simplifier ! Nous oublions que les normalisateurs sont des normaliens, et qu'ils ne mettent pas les noms sur le plan de l'histoire, mais à la portée des primaires... Et puisqu'il s'agit de normaliser et d'unifier, pourquoi... supprimer le second s d'Oesselghem et le maintenir à Desselghem ; le supprimer à Ruyssede et le maintenir à Assebrouck ? » (ibid.).

gemeentenamen in moderne spelling (= TOPONYMICA, I).

Rec. POTTMEYER, H (1). *Zs. f. Onf.* VII (1931), 260-61.

71 [1986i]. — Moderne plaatsnamenspelling. Naamlijst. *Toerisme X* (1931), 109-16.

Rec. TAMSZ, Fr. — Neue Schreibung flämischer Ortsnamen. *Petermann's Mitteilungen LXXVII* (1931), 202.

72 [1986j]. — Onze Vlaamsche gemeentenamen in moderne spelling. 2^e en 3^e druk. *Brussel, Leuven*, 1931.

Rec. G[ANSHOF], F. — L'orthographe des noms des communes. *Rev. Phil. X* (1931), 769-70.

V. *Toerisme X* (1931), 637.

Zie ook *Vla. Top. Ver., Med.* VII (1931), 19-20.

73 [1986k]. — De spelling van onze plaatsnamen. *Vla. Congr. X* (1930), 85-90.

Na een beknopt historisch overzicht van de beweging der moderne plaatsnamenspelling (congressen en tijdschriften), wordt de nadruk gelegd op het belang van het huidige oogenblik (motie op bl. 90).

74 [1986l]. — Uit de geschiedenis van de spelling der Vlaamsche gemeentenamen (III). *K. V. A., V. en M.* 1931, 15-33.

Voortzetting van de bijdrage Nr. 54 in *Bibl.* 1930.

75 [1986m]. — Over de spelling van de Vlaamsche gemeentenamen. *Hand. Ver. aardr. stud.* I (1931), 94-97.

Zie ook de samenvatting van de lezing in Soc. belge progrès ét. phil. et hist. in *Rev. Phil. X* (1931), 738-39.

76 [1986n]. — Moderne spelling der Vlaamsche gemeentenamen. *K. V. A., V. en M.* 1931, 793-94.

Verslag over het onderhoud op 11 Juli 1931 door den Eersten Minister toegestaan aan de afvaardiging van de Vla. Academie.

(1) Zie over H. POTTMEYER nog H. J. VAN DE WIJER in *Vla. Congr. X* (1930), 104-05.

77 [992b]. X. — Waalsche voorstellen aangaande de plaatsnamenspelling. *Vla. Top. Ver., Med.* VII (1931), 11-13.

Voorstellen van de Waalsche afdeeling, overgenomen uit *Com. Top.* IV (1930), 241-44.

78 [992c]. X. — Vereenvoudiging der spelling van plaatsnamen (1). *Neerl.* XXXV (1931), 4.

Zie ook *Ibid.*, 52, 86, 104, 136.

(1) Over de ontzettende verwarring, welke heerscht in de schrijfwijze van geographische benamingen in ruime beteekenis, lezen men de bijdrage van SCHAMELHOUT, G. — Over de spelling van vreemde aardrijkskundige namen. *Jb. Vla. aandr. gen.* I (1930/31), 79-85 (bespreking in *Neerl.* XXXV (1931), 170-71).

AFD. VII. — HISTORISCHE en GEOGRAPHISCHE HULPMIDDELEN.

Wij vermelden hier vooreerst een paar historische werken van algemeen aard, nl. :

79 [1014a]. MEYERS, E. M. — Het Ligurisch erfrecht in de Nederlanden. Het West-Brabantsch erfrecht. *Haarlem*, 1929.

Rec. LINDEMANS, J. *E. S.-Br.* XIV (1930/31), 204-08

80 [1023a]. ROUSSEAU, F. — Le problème des routes dans l'ancienne Belgique. *Congr. géo. hist.* I (1931), 93-96.

81 [1023b]. — La Meuse et le pays mosan en Belgique. Leur importance historique avant le XIIIe s. *Arch. Namur* XXXIX (1930/31), 1-248.

Rec. PETRI, F. *Rhein. Viert.* I (1931), 415-17.

82 [1032a]. VANNÉBUS, J. — Voies romaines et routes du moyen âge. *Congr. géo. hist.* I (1931), 98-99.

Over taalgrens en taalgrenswerk handelen :

83 [Hand. II, bl. 61n]. BLANQUAERT, E. — Wat is taalgrens? *Taalgr.* III (1931), 34-39 (1).

84 [Ib.]. — Beschouwingen bij een Zwitsers taalgrensstandaardwerk. *Taalgr.* III (1931), 3-6.

Bespreking van J. ZIMMERLI. Die deutsch-französische Sprachgrenze in der Schweiz. I-III. *Basel-Genf*, 1891-99.

85 [Ib.]. LEVY, X. — Histoire linguistique d'Alsace et de Lorraine (Public. fac. phil. lettres, Univ. Strasbourg). 2 vol. *Paris*, 1929.

(1) Over de Vlaamsch-Waalsche taalgrens vindt men ook gegevens (met kaart) in CLOUGH, J. B. — History of the flemish movement in Belgium. *New York*, 1930 (rec. door J. DE SMET in *Rev. Phil.* X (1931), 719).

- 86 [Ib.]. PETRI, F. — Zur Erforschung der deutsch-französischen Sprachgrenze. Zielbestimmung und Methode. *Rhein. Viert.* I (1931), 2-25.

Zie hierover BLANCQUAERT, E. in *Taalgr.* III (1931), 37-38.

Toestanden in verschillende kleinere taalgrensgebieden van dit land worden besproken door :

- 87 [Ib.]. BLANCQUAERT, E. en GASSEN, H. VAN. — Dialectatlas van Zuid-Oost-Vlaanderen. *Antwerpen*, 1931 (Inleiding, IX en X).

Zie ook *Taalgr.* III (1931), 13-14.

- 88 [Ib.]. GOOSSENAERTS, J. — Van een dorpje (Broeken). *Taalgr.* III (1931), 6-10.

- 89 [Ib.]. — Nog over Broeken. *Taalgr.* III (1931), 27-28.

- 90 [Ib.]. LEMKENS, L. — Landen en omstreken. *Taalgr.* III (1931), 10-13.

- 91 [Ib.]. X. — Over Moeskroen. *Taalgr.* III (1931), 58-59.

- 92 [Ib.]. X. — De beweging op de Ned.-Fransche taalgrens. *Neerl.* XXXV (1931), 38.

Vooral over Landen en omgeving.

Ten slotte wordt de toestand in het gebied Eupen en in den N. O.-hoek der provincie Luik behandeld door :

- × [Ib.]. BASTIN, J. — Les localités à dénominations bilingues de la région d'Eupen-Malmédy. Zie bl. 95, voetnota 1.

- 93 [Ib.]. BLANCQUAERT, E. — Vlaamsch of Duitsch? *Rev. Phil.* X (1931), 382-85.

Bespreking van WELTER, W. — Studien zur Dialektgeographie des Kreises Eupen. *Bonn*, 1930.

- 93a [Ib.] LESPINEUX, P. — Vieux Limbourg. *Rev. cath. idées faits* XI (1931), 14-16.

- 94 [Ib.]. MANSION, J. — Zaak Eupen. *K. V. A., V. en M.* 1931, 245-48.

Door de Kon. Vla. Academie wordt opnieuw aangedrongen op het belang van het behoud en de bescherming van het Nederlandsch in den vroegeren kreits Eupen.

- 95 [Ib.]. NEU, H. — Eupen-Malmedy. *Rhein. Viert. I* (1931), 84-98.

- 96 [Ib.]. WELTER, W. — Zum Sprachenstreit im Nordosten der Provinz Lüttich. *Rhein. Viert. I* (1931), 157-75 (1).

(1) Voor de niet-taalkundige zijde van het taalgrensvraagstuk worde verwezen naar het tijdschrift « de Taalgrens », inzonderheid naar de verslagen van de twee studiedagen op 11 October en op 15 November 1931 (*Taalgrens III* (1931), 34-58, 65-74) en voorts naar :

GOOSSENAERTS, J. — Taalgrensactie in het algemeen. *Taalgr. III* (1931), 52-57.

M., H. — Geen taalgrenszone. *Ibid.*, 14-16.

OVERSTRAETEN, J. VAN. — Taalgrensactie in verband en overleg met allerhande Vlaamsche Vereenigingen. *Ibid.*, 75-79.

T. — Taalgrenskwestie. *Ibid.*, 18-19.

VLEESCHAUWER, K. DE. — Omlijning van een taalgrenspolitiek. *Ibid.*, 40-49.

X. — De belangrijkheid van de taalgrens in getallen omgezet. *Ibid.*, 28-32.

Ten slotte naar *Leid. III* (1930/31), 199-200 en naar *Dav. Verslag 1930* (bl. 58-59) en *Alg. verg. 1930* (bl. 114-15).

AANVULLING.

B. — Afzonderlijke steden of dorpen.

1. — ANTWERPEN.

31a [335g]. PRIMS, F. — Antwerpiensia 1931. 5^e Reeks.
Losse Bijdragen tot de Antwerpsche geschiedenis.
Antwerpen, 1932.

Zie vooral Nrs. 2. «Kostverloren » of « Kronenburg »; 15. Het plan van Antwerpen van Fabius Licinus; 26. De Antwerpsche vee-toponiemen; 27. Het Prelaatshof en de toponymie van Beerschot; 28. De Brouwersvliet; 30. Harinkrode, hoeven en plaatsnamen; 31. Ons park in vroeger tijd; 32. De muur en de poorten langsheen de Schelde; 33. De poort en de poorten van Antwerpen; 34. De oude hoeve in den Pothoek; 35. Het Verlaar, te Wilrijk; 36. Het archief van den Vogelenzang; 37. Van Sint-Willibrordusveld tot Sint-Jansplein.
